

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (seitsmes koda)

28. veebruar 2018*

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviil- ja kaubandusajades – Määrus (EÜ) nr 805/2004 – Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta – Täitekorraldusena kinnitamise nõuded – Miinimumnõuded vaidlustamata nõuete menetluste korral – Võlgniku õigused – Selle asutuse aadressist teavitamata jätmise, kellele saab esitada vastuväite nõudele või kaebuse kohtulahendi vaidlustamiseks

Kohtuasjas C-289/17,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Tartu Maakohtu (Eesti) 10. mai 2017. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 19. mail 2017, menetluses

Collect Inkasso OÜ,

ITM Inkasso OÜ,

Bigbank AS

versus

Rain Aint,

Lauri Palm,

Raiko Oikimus,

Egle Noor,

Artjom Konjarov,

EUROOPA KOHUS (seitsmes koda),

koosseisus: koja president A. Rosas, kohtunikud C. Toader (ettekandja) ja A. Prechal,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

* Kohtumenetluse keel: eesti.

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Eesti valitsus, esindaja: N. Grünberg,
- Euroopa Komisjon, esindajad: M. Wilderspin, M. Heller ja E. Randvere,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 805/2004, millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta (EÜT 2004, L 143, lk 15; ELT eriväljaanne 19/07, lk 38), artikli 17 punkti a ja artikli 18 lõike 1 punkti b tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud viie kohtuvaidluse raames, mille pooled on võlausaldajad, kolm Eestis asuvat äriühingut Collect Inkasso OÜ, ITM Inkasso OÜ ja Bigbank AS, ning võlgnikud Rain Aint, Lauri Palm, Raiko Oikimus, Egle Noor ja Artjom Konjarov, ning mis puudutavad nimetatud võlgnike suhtes tagaselja tehtud maksekäskude kinnitamist Euroopa täitekorraldustena.

Õiguslik raamistik

- 3 Määruse nr 805/2004 põhjendustes 10, 12 ja 13 on märgitud:

„(10) Kui liikmesriigi kohus on langetanud otsuse vaidlustamata nõude kohta, kusjuures võlgnik menetluses ei osalenud, on mis tahes läbivaatamise tühistamine liikmesriigis, kus otsus on täitmisele pööratud, seotud ning sõltuv kaitseõiguste jälgimise piisava garantiiga.

[...]

(12) Kohtuotsuseni viiva menetluse puhuks tuleks sätestada miinimumstandardid, kindlustamaks, et võlgnikku teavitatakse tema vastu suunatud kohtutegevusest, võlgniku menetluses aktiivse osalemise tingimustest nõude vaidlustamisel ning võlgniku mitteilmumise tagajärgedest õigeaegselt ja viisil, mis lubaks võlgnikul korraldada oma kaitset.

(13) Liikmesriikide vaheliste tsiviilasja menetlust ning eriti dokumentide kätteandmist reguleerivate eeskirjade erinevuste tõttu on vaja sätestada kõnealuste miinimumstandardite konkreetsed ja üksikasjalikud määratlused. Eelkõige ei saa kohtuotsuse kinnitamisel Euroopa täitekorraldusena seoses nende miinimumstandardite täitmisega pidada piisavaks mis tahes õiguslikul fiktsioonil põhinevat kättetoimetamisviisi.“

- 4 Määruse artikli 3 „Euroopa täitekorraldusena kinnitatavad täitedokumendid“ lõike 1 punktis b on sätestatud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse vaidlustamata nõudeid käsitlevate kohtuotsuste ning ametlike juriidiliste dokumentide suhtes.

Nõue on vaidlustamata kui:

[...]

b) võlgnik ei ole kunagi päritoluliikmesriigi seaduse oluliste menetlustingimustega kooskõlas olevat vastuväidet esitanud või

[...]“.

5 Määruse artikli 6 „Euroopa täitekorraldusena kinnitamise nõuded“ lõike 1 punktis c on ette nähtud:

„Liikmesriigis vaidlustamata nõude [kohta tehtud] otsus kinnitatakse [otsuse teinud kohtule esitatud] avalduse põhjal igal ajal Euroopa täitekorraldusena, kui:

[...]

c) päritoluliikmesriigi [kohtumenetlus vastas] III peatükis sätestatud nõudmistele, kui on esitatud vaidlustamata nõue vastavalt artikli 3 lõike 1 punktides b või c sätestatud tähendusele ja

[...]“.

[Tsitaati on parandatud Euroopa Kohtus, kuna määruse eestikeelne tõlge on ebatäpne.]

6 Määruse nr 805/2004 III peatükki „Miinimumstandardid vaidlustamata nõuete menetluste korral“ kuuluvad selle määruse artiklid 12–19. Määruse artikli 12 „Miinimumstandardite kohaldamisala“ lõikes 1 on sätestatud:

„[Otsuse vaidlustamata nõude kohta] artikli 3 lõike 1 punktides b või c määratletud tähenduses [...] võib kinnitada Euroopa täitekorraldusena vaid juhul, kui päritoluliikmesriigi [kohtumenetlus täitis] käesolevas peatükis sätestatud menetlusnõudeid.“ [täpsustatud tõlge]

7 Määruse nr 805/2004 artikli 17 „Võlgnikule asjakohase teabe andmine nõude vaidlustamiseks vajalike menetlustoimingute kohta“ punktis a on ette nähtud:

„Järgnev peab olema selgesõnaliselt väljendatud menetluse algatusdokumendis, sellega samaväärses dokumendis või mis tahes kohtukutses või sellega kaasnevas dokumendis:

a) nõude vaidlustamise menetlusnõuded, sealhulgas nõude [kirjaliku] vaidlustamise tähtaeg [...] või, [olenevalt asjaoludest,] kohtuliku arutamise aeg, [...] asutuse nimi ja aadress, kuhu vastus toimetada või, [olenevalt asjaoludest,] kelle poole pöörduda, [...] ning kas advokaadi esindatus on kohustuslik.“ [täpsustatud tõlge]

8 Määruse artikli 18 „Miinimumnõuetele mittevastavuse heastamine“ lõikes 1 on sätestatud:

„Kui päritoluliikmesriigi menetlus ei vasta artiklites 13–17 sätestatud menetlusnõuetele, tuleb selline mittevastavus heastada ning kohtuotsuse võib Euroopa täitekorraldusena kinnitada, kui:

[...]

b) võlgnikul oli võimalik kohtuotsus vaidlustada täieliku läbivaatamise teel ja võlgnikku on kohtuotsuses või koos sellega õigeaegselt teavitatud sellise vastuväite menetlusnõuetest, sealhulgas asutuse nimetus ja aadress, kellele taotlus esitada ning vajadusel selle tähtaeg [...]

[...]“.

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

9 Tartu Maakohtu (Eesti) menetluses on viis kohtuasja, mille asjaolud on sarnased.

- 10 Collect Inkasso esitas 4. jaanuaril 2008 sellele kohtule kolm maksekäsu kiirmenetluse avaldust kolme erineva võla väljamõistmiseks R. Aintilt, L. Palmilt ja R. Oikimuselt.
- 11 Maksekäsu kiirmenetluse avaldus, kohtu poolt võlgnikele tehtud makseettepanek ja vastuväite blankett toimetati R. Aintile politsei kaasabil kätte hiljemalt 11. märtsil 2009, L. Palmile isiklikult allkirja vastu üleandmisega 16. veebruaril 2008 ja R. Oikimusele tema õele allkirja vastu üleandmisega 30. jaanuaril 2008. Sama kohtu poolt esialgsele makseettepanekule tehtud täiendus toimetati R. Aintile isiklikult allkirja vastu üleandmisega kätte 25. mail 2009.
- 12 Kuna võlgnikud ei esitanud vastuväiteid, tegi Tartu Maakohus nende suhtes maksekäsu määrused, millega mõisteti välja võlad koos viivise ja/või menetluskuludega.
- 13 Need määrused toimetati R. Aintile, L. Palmile ja R. Oikimusele kätte isiklikult allkirja vastu üleandmisega või pereliikmetele allkirja vastu üleandmisega, välja arvatud L. Palmi suhtes 30. märtsil 2009 tehtud määrus, mida ei ole talle kätte toimetatud. Seega on kõik määrused peale viimati mainitu jõustunud.
- 14 Collect Inkasso esitas 7. juunil 2016 Tartu Maakohtule kolm taotlust, milles palus väljastada kõnealuste kohtumääruste kohta Euroopa täitekorralduse tõendid.
- 15 Tartu Maakohus jättis 16. augusti 2016. aasta määrustega Collect Inkasso taotlused täitekorralduse tõendite väljastamiseks rahuldamata, leides, et võlgnikele ei olnud menetluse algatusdokumentides ega nende suhtes tehtud kohtumäärustes teada antud selle kohtu aadressi, kellele vastus toimetada või kelle poole pöörduda või ka, olenevalt asjaoludest, kus need kohtumäärused vaidlustada. Seega jättis Tartu Maakohus Euroopa täitekorralduse tõendid välja andmata põhjusel, et määruse nr 805/2004 artikli 6 lõike 1 punktis c, artikli 17 punktis a ja artiklis 18 sätestatud tingimused ei olnud täidetud. L. Palmi suhtes tehtud 30. märtsi 2009. aasta määruse kohta leidis see kohus veel, et seda määrust ei ole võlgnikule määruse nr 805/2004 artiklites 13 ja 14 ette nähtud nõuete kohaselt kätte toimetatud.
- 16 Collect Inkasso esitas 16. augusti 2016. aasta määruste peale 5. oktoobril 2016 samale kohtule määruskaebused, milles palub need määrused tühistada ning anda välja taotletud Euroopa täitekorralduse tõendid.
- 17 ITM Inkasso esitas 15. augustil 2008 Tartu Maakohtule maksekäsu kiirmenetluse avalduse E. Noorilt võla väljamõistmiseks.
- 18 Pärast seda, kui Tartu Maakohus oli teinud võlgnikule makseettepaneku, toimetati maksekäsu kiirmenetluse avaldus, makseettepanek ja vastuväite blankett võlgnikule 20. detsembril 2008 kätte isiklikult allkirja vastu üleandmisega.
- 19 Kuna vastuväiteid ei esitatud, tegi nimetatud kohus 21. aprillil 2009 maksekäsu määruse, mõistes sellega välja võla ja menetluskulud. See kohtumäärus toimetati võlgnikule isiklikult allkirja vastu üleandmisega kätte 4. mail 2009, mistõttu see on jõustunud.
- 20 ITM Inkasso esitas 21. oktoobril 2016 eelotsusetaotluse esitanud kohtule taotluse nimetatud kohtumääruse kohta Euroopa täitekorralduse tõendi väljastamiseks.
- 21 Bigbank esitas 4. septembril 2007 Tartu Maakohtule maksekäsu kiirmenetluse avalduse A. Konjarovilt võla väljamõistmiseks.
- 22 Pärast seda, kui Tartu Maakohus oli teinud võlgnikule makseettepaneku, toimetati maksekäsu kiirmenetluse avaldus, makseettepanek ja vastuväite blankett võlgnikule 20. novembril 2008 kätte tema emale allkirja vastu üleandmisega.

- 23 Kuna vastuväiteid ei esitatud, tegi nimetatud kohus 6. märtsil 2009 maksekäsu määruse, mõistes sellega välja võla ja menetluskulud. See kohtumäärus toimetati võlgnikule 11. märtsil 2009 kätte tema emale allkirja vastu üleandmisega, mistõttu see on jõustunud.
- 24 Bigbank esitas 2. jaanuaril 2017 eelotsusetaotluse esitanud kohtule taotluse nimetatud kohtumääruse kohta Euroopa täitekorralduse tõendi väljastamiseks.
- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et Collect Inkasso esitatud määruskaebuste lahendamiseks ning ITM Inkasso ja Bigbanki esitatud taotluste alusel Euroopa täitekorralduse tõendite väljaandmise üle otsustamiseks tuleb selgitada määruse nr 805/2004 artikli 17 punktis a ja artikli 18 lõike 1 punktis b sätestatud miinimumnõuete tähendust eelkõige osas, mis puudutab nõuet anda teada selle asutuse aadress, kuhu vastus toimetada või kelle poole pöörduda või ka, olenevalt asjaoludest, kus see maksekäsku sisaldav kohtulahend on võimalik vaidlustada.
- 26 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib selle kohta, et põhikohtuasjade võlgnikule edastatud dokumentides ehk maksekäsu kiirmenetluse avalduses, makseettepanekus ja vastuväite esitamise vormis ei ole seda aadressi märgitud. Nimetatud kohus lisab, et teised menetlusnõuded, sealhulgas asutuse nimi, olid dokumentides märgitud.
- 27 See kohus leiab, et kuigi määruse nr 805/2004 artikli 17 sõnastus viitab sellele, et võlgnikule tuleb teatada kõik selles artiklis osutatud andmed, on samas ka tõenäoline, et mõistlik isik suudab, teades asutuse – käesoleval juhul eelotsusetaotluse esitanud kohtu – nime, välja selgitada ka selle asutuse aadressi, kuivõrd tegemist on avaliku infoga.
- 28 Neil asjaoludel otsustas Tartu Maakohus menetlused peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas [...] määruse [...] nr 805/2004 [...] artikli 17 punkti a tuleb tõlgendada selliselt, et menetluse algatusdokumendis, sellega samaväärses dokumendis või mis tahes kohtukutses või sellega kaasnevas dokumendis peavad olema selgesõnaliselt väljendatud kõik määruse artikli 17 punktis a nimetatud andmed? Täpsemalt, kas määruse artikli 3 lõike 1 punkti b, artikli 6 lõike 1 punkti c ja artikli 17 punkti a kohaselt on välistatud kohtulahendi kinnitamine Euroopa täitekorraldusena, kui võlgnikku ei ole teavitatud asutuse aadressist, kuhu vastus esitada, kuid teda on teavitatud kõigist teistest artikli 17 punktis a nimetatud andmetest?
2. Kas [...] määruse [...] nr 805/2004 [...] artikli 18 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada selliselt, et kui päritoluliikmesriigi menetlus ei vasta määruse [...] nr 805/2004 artiklis 17 sätestatud menetlusnõuetele, on mittevastavuse heastamise eelduseks, et võlgnikule on kohtuotsuses või koos sellega õigeaegselt teada antud kõik määruse artikli 18 lõike 1 punktis b nimetatud andmed? Täpsemalt, kas on välistatud kohtulahendi kinnitamine Euroopa täitekorraldusena, kui võlgnikku ei ole teavitatud asutuse aadressist, kuhu vastuväide esitada, kuid teda on teavitatud kõigist teistest artikli 18 lõike 1 punktis b nimetatud andmetest?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 29 Esitatud kahe küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kas määruse nr 805/2004 artikli 17 punkti a ja artikli 18 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et kohtulahendi, mis on tehtud ilma, et võlgnikku oleks teavitatud selle kohtu aadressist, kuhu vastus toimetada, kelle poole pöörduda või, olenevalt asjaoludest, kus see lahend on võimalik vaidlustada, saab kinnitada Euroopa täitekorraldusena.

- 30 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses on viis kohtuasja, mille ese on maksekäskude kinnitamine Euroopa täitekorraldusena. Ehkki need kohtuasjad on erinevates menetlusstaadiumides, iseloomustab neid kõiki asjaolu, et menetluse algatusdokumendid ja maksekäsu kiirmenetluse tulemusel tehtud määrused on küll võlgnikele kätte toimetatud, kuid nendes ei ole mainitud kohtu aadressi, kes on pädev neid menetlusi läbi viima või nende määruste peale esitatud võimalikke kaebusi läbi vaatama. Teised menetlusnõuded, sealhulgas asutuse nime ära märkimise nõue, on täidetud.
- 31 Eelotsusetaotluse kohaselt on selge, et põhikohtuasjade võlgnikud olid maksekäsu kiirmenetlustes passiivsed, nii et nende vastu esitatud nõuded on hõlmatud „vaidlustamata nõude“ mõistega määruse nr 805/2004 artikli 3 lõike 1 punkti b tähenduses ja oma olemuselt õigustavad need taotletud Euroopa täitekorralduse väljastamist.
- 32 Selle määruse artikli 6 kohaselt kinnitatakse liikmesriigis vaidlustamata nõude kohta tehtud otsus selle otsuse teinud kohtule esitatud avalduse põhjal igal ajal Euroopa täitekorraldusena, kui täidetud on teatavad tingimused. Kui tegemist on vaidlustamata nõudega määruse nr 805/2004 artikli 3 lõike 1 punkti b tähenduses, on selle määruse artikli 6 lõike 1 punktis c ette nähtud tingimuse kohaselt vajalik, et päritoluliikmesriigi kohtumenetlus oleks vastanud teatud menetluslikele miinimumnõuetele, mis on esitatud määruse III peatükis olevates artiklites 12–19.
- 33 Määruse nr 805/2004 artikli 17 punkti a kohaselt on nõutav, et menetluse algatusdokumendis, sellega samaväärses dokumendis või mis tahes kohtukutses või sellega kaasnevas dokumendis oleks sõnaselgelt väljendatud teatav teave, sealhulgas asutuse nimi ja aadress, kuhu vastus toimetada või, olenevalt asjaoludest, kelle poole pöörduda.
- 34 Juhuks kui vaidlustamata nõuete menetluste suhtes kehtivaid miinimumnõudeid ei ole järgitud, näeb määruse nr 805/2004 artikli 18 lõike 1 punkt b ette, et mittevastavuse saab heastada, kui võlgnikul oli võimalik kohtuotsus vaidlustada täieliku läbivaatamise teel ja võlgnikku on kohtuotsuses või koos sellega õigel ajal teavitatud vastavatest menetlusnõuetest, sealhulgas asutuse nimetusest ja aadressist, kellele taotlus esitada.
- 35 Seega ilmneb määruse nr 805/2004 artikli 17 punkti a ja artikli 18 lõike 1 punkti b, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus palub tõlgendada, selgest sõnastusest, et asjassepuutuva asutuse aadressist teavitamine on kohustuslik.
- 36 Määruse nr 805/2004 III peatükis sätestatud miinimumnõuded kajastavad Euroopa Liidu seadusandja tahet tagada, et menetlustes, mille tulemusel tehakse vaidlustamata nõuetega seotud otsuseid, oleks piisavalt tagatud kaitseõiguste järgimine päritoluliikmesriigis (vt analoogia alusel 9. märtsi 2017. aasta kohtuotsus, Zulfikarpašić, C-484/15, EU:C:2017:199, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika), kuivõrd kehtib põhimõte, et täitmise liikmesriigis seda aspekti ei kontrollita.
- 37 Nagu nähtub Euroopa Kohtu praktikast, on nende miinimumnõuete, sealhulgas asjassepuutuva asutuse aadressist teavitamise eesmärk vastavalt määruse nr 805/2004 põhjenduses 12 märgitule tagada, et võlgnikku teavitataks õigel ajal ja viisil, mis lubaks tal korraldada oma kaitset, esiteks tema vastu algatatud kohtumenetlusest ja võlgniku menetluses aktiivse osalemise tingimustest nõude vaidlustamisel ning teiseks võlgniku mitteilmumise tagajärgedest. Sellisel juhul, kui on tehtud tagaseljaotsus nimetatud määruse artikli 3 lõike 1 teise lõigu punkti b tähenduses, on kõnealuste menetluslike miinimumnõuete eesmärk kindlustada kaitseõiguste järgimise piisavate tagatiste olemasolu (vt selle kohta 16. juuni 2016. aasta kohtuotsus, Pebros Servizi, C-511/14, EU:C:2016:448, punkt 44).
- 38 Viimaseks tuleb märkida, et nähtuvalt määruse nr 805/2004 artikli 17 punktist a ja artikli 18 lõike 1 punktist b võib nendes sätetes ette nähtud teabe kostjale edastada mitte ainult menetlusdokumentides või kohtulahendis, vaid ka nendega kaasnevates dokumentides. Eesti Vabariigi valitsus märkis selle kohta, et kui Eesti kohtud toimetavad kostjale kätte makseettepaneku, lisavad nad sellele tavaliselt

kaaskirja, mis on vormistatud kohtu kirjaplangil, kus on märgitud ka vastava kohtu kõik kontaktandmed. Sellegipoolest tuleb tõdeda, et kuigi põhimõtteliselt võib pädeva kohtu aadressi võlgnikule tõepoolest nõnda teatavaks teha, ei muuda see tõsiasja, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on käesoleval juhul tuvastanud, et põhikohtuasjade võlgnikele asjakohast aadressi ei edastatud.

- 39 Kõiki eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et määruse nr 805/2004 artikli 17 punkti a ja artikli 18 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et kohtulahendit, mis on tehtud ilma, et võlgnikku oleks teavitatud selle kohtu aadressist, kuhu vastus toimetada, kelle poole pöörduda või, olenevalt asjaoludest, kus see lahend on võimalik vaidlustada, ei saa kinnitada Euroopa täitekorraldusena.

Kohtukulud

- 40 Kuna põhikohtuasjade poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli olevate asjade üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (seitsmes koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 805/2004, millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta, artikli 17 punkti a ja artikli 18 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et kohtulahendit, mis on tehtud ilma, et võlgnikku oleks teavitatud selle kohtu aadressist, kuhu vastus toimetada, kelle poole pöörduda või, olenevalt asjaoludest, kus see lahend on võimalik vaidlustada, ei saa kinnitada Euroopa täitekorraldusena.

Rosas

Toader

Prechal

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 28. veebruaril 2018 Luxembourgis.

Kohtusekretär
A. Calot Escobar

Seitsmenda koja president
A. Rosas